

SVETOVNA GOSPODARSKA KRIZA

Vojna je povsod zamajala gospodarske temelje (VB, Francija, Nemčija), razen v ZDA. Razlogi za okrepitev ZDA:

- vojne ni na ameriškem ozemlju
- ZDA je lastnica, pol svetovnega kapitala, evr. drž. so njene dolžnice
- imajo dobre naravne razmere

JAPONSKA se pojavi na evr. trgu, ki začne postopoma zasedati trg

Med vojno je bila vsa proizvodnja podrejena vojaškim potrebam □ Evropa mora preusmeriti proizvodnjo □ najema kredite od ZDA, ki jih ne more odplačati

NEWYORK postane novo bančno središče, o kapitalu so odločale am. borze, dolar je postal osnovna finančna mera, po kateri se ravna vse ostale valute.

- po vojni je bilo treba vojake prerazporediti in najti delo
- migracije v ZDA

ZNANSTVENA ODKRITJA pomenijo tehnične izboljšave in dvig svetovnega gospodarstva: □ države s šibko surovinsko bazo začnejo razvijati predvsem kemično industrijo, da bi naravne surovine (nafta, električna energija) nad nadomestili z umetnimi

ZLATA 20. V ZDA > ljudje se vse bolj ukvarjajo z delničarstvom, mnogi gredo živeti v mesta

24. OKTOBRA 1929 > ČRNI PETEK

□ na Wallstreetu pride do popolnega zloma borze

□ zlom so povzročile borzne špekulacije, zaradi katerih je hitro padla vrednost delnic □ preplah med delničarji

□ v enem dnevu je 13 milijonov delničarjev zamenjalo lastnike □ poruši se bančno ravnotežje

ZNAKI KRIZE:

- ind. proizvodnja v razvitih državah pade na 1/3
- kmetijska proizvodnja drastično upada (na raven iz l. 1902) □ beg kmetov v mesta
- padec svetovne trgovine in zapiranje meja pred uvozom tujega blaga
- finančna kriza je prisilila več kot 50 držav, da so razvrednotile podlago svojemu denarju
- mnoga podjetja so propadla

RAZMERE 1932:

- kriza je na višku
- brez dela je 30 mil. preb., vsaj 100 mil. nima več pogaja za preživetje
- rusija se izogne krizi

REŠEVANJE KRIZE:

- l. 1932 pride na oblast FRANKLIN DELANO ROOSEVELT, ki predstavi NEW DEAL PLAN, v katerem poda rešitev krize
- država izvede reformo v kateri zamenjajo zlato podlago dolarju s srebrom
- podjetja dobijo ugodna posojila
- organizirajo javna dela □ izboljšave v infrastrukturi
- farmerjem pomagajo z davčnimi olajšavami in ustalitvijo cen kmetijskih pridelkov
- ZDA rešijo krizo do l. 1934

Mnoge države rešujejo krizo tako, da razvijajo oborožitveno industrijo; npr. Hitler je tako zmanjšal brezposelnost s 7 mil na 10.000.

- ob krizah se pojavi tudi vzpon desnih strank